

danffe Landbostand. Og dernæst maa jeg især deleshed bemærke, at jeg troer, at hele den Fremgangsmaade, som her er fulgt i Loven, Afsløsningen af en saa stor Masse Fæsteieendom og Afgjørelsen af en saadan Mængde Contractsforhold ved Taxation og Taxationscommissionsforhold, er en Fremgangsmaade, som i høi Grad vil være stiftet til at fremme og i lang Tid at vedligeholde en høist uhyggelig Stemning i Landet. Det er af disse Grunde jeg vil stemme imod, at Lovudkastet gaaer videre.

Vardenfleth: Saavidt jeg skjønner, er det en meget findrig Tanke, der ligger til Grund for det her foreliggende Lovforslag, idet det gaaer ud paa at ville tvinge Folk til frivillige Overenskomster; det er noget ganske Nyt, som vistnok i mange andre Retninger kunde være meget anvendeligt og ønskeligt at anvende, naar man derved kunde opnaae det; men jeg seer dog ikke, at det kan lade sig udføre i nærværende Tilfælde. Jeg skal iøvrigt ikke nægte, at det forekommer mig, at Udcastet bærer Bionessbyrd om megen baade Conseqvents og Klarhed i Bearbejdelsen, som gjør Forfatteren stor Ære, men jeg kan dog paa den anden Side ikke nægte, at jeg hellere havde seet denne Klarhed og Conseqvents anvendt paa en Sag, som jeg maatte holde for bedre; thi det fremkomne Udcast lider dog hovedsagelig af den samme Feil, som ethvert Tvangslovudkast vil komme til at lide af, nemlig den, at det vil komme til at gribe ind i Eiendomsforholdene i saadanne private borgerlige Forhold, som alene retlig kunne afgjøres ved mindelig Overenskomst mellem de Bedkommende. Det er altid meget uheldigt, naar Staten skal gribe ind i de private borgerlige Forhold, og navnlig naar den skal gribe ind i Eiendomsforholdene; det kan ikke skee, uden at en høi Grad af Vilkaarlighed kommer til at gjøre sig gældende, uden at man ikke ret veed, hvor Grændsen skal være. Grundlovens § 87 har havt til Hensigt, at styrke Bevidstheden om, at disse Eiendomsforhold skulde ligge aldeles udenfor Indgriben fra det Offentliges Side. Det er jo udtalt i den nævnte Paragraph, at „Eiendomsretten er ufrænkkelig;“ det stilles saaledes foran, som Hovedprincip, at Eiendomsretten kun med Bedkommendes egen

Billie kan berøves ham, og det er først bagefter som en Undtagelse tilføiet, at hvor Almeenvellet kræver det, kan Staten gribe ind. Det ligger nu ganske nær, at der er Tilfælde, hvor Staten ikke kan undgaae at gribe ind i Eiendomsforholdene; det kan undertiden være, at Statens Sikkerhed kan fordrø det, det kan være, at saadanne store og vigtige Opfindelser, som have en betydelig Indflydelse paa hele Landets Liv, ikke kunne bringes til at virke, uden at Staten kommer dem tilhjælp ved at sørge for, at der fra de enkelte private Eieres Side ikke lægges nogen Hindring i veien for den fulde Benyttelse af en saadan Opfindelse, og endelig kan Staten have Forpligtelser med Hensyn til Borgernes Liv og Sundhed og Oplysning, som foraarsage, at den undertiden seer sig nødsaget til at gribe ind for at faae saadanne Betingelser, som den ikke kan erholde, medmindre den benytter sin Overieidomsret. Det er i saadanne Retninger, at man hidtil her i Danmark har troet, at Eiendomsretten kunde tilstedes derved, at det Offentlige greb ind, men et saadant Princip, ifølge hvilket en stor Deel af Landets Eiendomsbesiddere skulde sættes ud af deres Eiendom til Fordeel for en stor Deel Andre, har hidtil, saavidt mig bekjendt, aldrig i noget Tilfælde været udøvet her i Landet. Nu vil jeg erkjende, at, dersom det var en afgjort Sag, at Almeenvellet krævede en endelig og hurtig Opgjørelse af Fæsteforholdet, saa kunde man vel ikke efter Grundlovens Ord benægte Statens Ret til at stride ind i dette Forhold; men Meningen om, hvorvidt Almeenvellet fordrer dette, beroer dog virkelig paa Enhvers personlige Opfattelse af Forholdet. Der er allerede talt Saameget om denne Sag, at jeg ikke skal gaae videre ind derpaa; jeg troer heller ikke, at det vil være let at overbevise Nogen, der er af en anden Tro, og jeg skal derfor kun sige Saameget, at, uagtet jeg personlig langt foretrækker Selveiendom for Fæste og ogsaa troer, at Selveiendom er meget ønskeligere for Bondestanden, og uagtet jeg selv har havt megen Leilighed til at virke derfor og har benyttet denne Leilighed saagodt som jeg formaaede, saa kan jeg dog ikke overbevise mig om, at Almeenvellet virkelig kræver en saadan Foranstaltning fra det Offentliges